

AZ EU KÜL- ÉS BIZTONSÁGPOLITIKÁJA AZ EURÓPAI PARLAMENT ÜLÉSEIN

LACZKÓNÉ TUKA ÁGNES

Az Európai Unió sajátos nemzetközi helyzetét tükrözi, hogy a tagállamok együttműködése a kül- és biztonságpolitika (CFSP) területén csak az utóbbi másfél évtizedben kezd kibontakozni oly módon, hogy a tagállamok szuverenitása a lehető legkevésbé sérüljön. Ennek következtében a közösségi intézmények – az Európai Bizottság és az Európai Parlament (EP) – hatása a közös külpolitikára ma még marginális. Ezek alapján néhány mondattal le is zárhatnám a hozzászólásomat, azonban e csekély jogi lehetőségek nem akadályozták meg az EP tagjait abban, hogy működésük kezdeteitől folyamatosan napirenden tartásuk a tagállamokat érintő külpolitikai kérdéseket, határozatokat, nyilatkozatokat fogadjanak el a nemzetközi tér bármely eseményével kapcsolatban. Erre lehetőséget részint a képviselők által készített házszabály ad, részint az a kialakult gyakorlat, amely során az elnöki pozíciót betöltő állam vezetője – a kormányfő, és/vagy a külügy-, Európa-ügyi miniszter ismerteti a féléves programját, ahol az Unió helyzetét meghatározó külpolitikai tényezők megkerülhetetlenek. Az euróképviselek úgy identifikálják fő tevékenységüket, hogy ők biztosítják az uniós állampolgárok egyedüli nyilvános fórumát, tehát egyrészt minden olyan ügyben, amely a tagállamok polgárait érintik hallatniuk kell hangjukat, másrészt feladatuknak tekintik az európai értékek védelmét, terjesztését, amely biztosítja a jogot számukra, hogy értékítéletet fogalmazzanak meg a nemzetközi kapcsolatok bármely kérdéséről.

A plenáris ülések rendszere már korábban is több lehetőséget adott a képviselőknek, módot nyújtva arra, hogy véleményüket is kifejtsék:

- az önálló parlamenti nyilatkozat elfogadását megelőző plenáris vitán,
- azonnali kérdések órájában,
- napirend előtti felszólalással.

Az utóbbi néhány év sajátos megnyilatkozásait szeretném górcső alá vetni, elemezve azokat a témákat, amelyek kiemelkedően fontosak, illetve rámutatva néhány olyan határozatra, amelyet már a magyar euró-képviselők kezdeményeztek.

Az Európai Unióról szóló Szerződés 21. és 103. cikke alapján intézményközi megállapodás született 1999. május 6-án, amely 40. bekezdésének H pontja lehetőséget nyújtott arra, hogy az EP tárgyalhasson a CFSP fő aspektusairól és alapvető lehetőségeiről, köztük az EK általános költségvetésével kapcsolatos pénzügyi vonatkozásokról¹. Ez azt is jelentette, hogy az információs eljárás keretében a kül-és biztonságpolitikáért felelős

¹ Póti László – Tóth Péter – Vincze Hajnalka (szerk.): Az EU biztonság- és védelempolitikai dokumentumai. II. kötet. ChartaPress Kft., Budapest, 2005. 189. o.

képviselő² évente egyszer köteles beszámolni a közös kül-és biztonságpolitikáról, illetve az éves tevékenységről szóló jelentését be kell nyújtania az EP-nek.

A Nizzai Szerződés V. címének 21. cikke leszögezte, hogy az „Elnökség konzultál az Európai Parlamenttel a közös kül- és biztonságpolitika főbb vonatkozásairól és alapvető választási lehetőségeiről, továbbá biztosítja, hogy az Európai Parlament nézeteit kellőképpen figyelembe vegyék. Az Elnökség és a Bizottság rendszeresen tájékoztatja az Európai Parlamentet az Unió közös kül- és biztonságpolitikájának alakulásáról. Az Európai Parlament kérdésekkel fordulhat a Tanácshoz, illetve számára ajánlásokat tehet. Az Európai Parlament évente megvitatja a közös kül- és biztonságpolitika végrehajtása terén elért előrehaladást.”³ Ezek a sorok csak megerősítették a korábbi szerződés hasonló paragrafusait.

Igy került a plenáris ülés napirendjére 2001 októberében a szokásossá váló parlamenti dokumentum. „A 2001. szeptember 11-én elkövetett borzalmas terrortámadás hatására megváltozott a biztonságpolitika”, hangsúlyozta az EP 2001. október 21-én elfogadott jelentése, melynek címe „A közös kül- és biztonságpolitika megvalósítása terén elért eredményekről”⁴ volt. Meg kell jegyezni, hogy csak ez a dokumentum elejére beillesztett mondat utalt arra a megrázkódtatásra, amit a világ hat héttel korábban átélt. Mi az oka ennek? A magyarázat egyben az integrációs döntési mechanizmus súlyos problémájára is fényt vet. A plenáris ülések csak olyan határozatról, jelentésről dönthetnek, amelyeket hetekkel-hónapokkal korábban megtárgyalt az adott szakbizottság, az elkészült tervezetet véleményezte a még felkért bizottság, illetve időben eljutott a frakciókhoz, hogy kialakíthassák közös álláspontjukat. Ily módon elmondható, hogy még a saját kezdeményezésre készített parlamenti dokumentumok szövegei is hónapokkal korábban formálódnak.

A jelentést a külügyi bizottság elnöke Elmar Brok készítette és rámutatott, hogy az EP támogatja a göteburgi csúcs döntését, amely hangsúlyváltást hozott az EU külpolitikájában és a konfliktus-megelőzés, illetve civil és katonai válságkezelés kap prioritást. A jelentés a formálódó közös biztonság- és védelmi politika (ESDP) területén „erős parlamenti dimenziót”⁵ igényelt, amely érdekében egyrészt állandó delegáció létrehozását javasolta az EP szakbizottságának és a NATO parlamenti közgyűlésének tagjaiból, másrészt a nemzeti parlamentek külügyi bizottságainak elnökei és az EP tartanak közös értekezleteket, harmadrészt követelte, hogy az EP elszámoltathassa a közös külpolitikáért felelős főképviselőt. A plenáris vitában a hozzászólók azokkal a témákkal foglalkoztak, amelyekről a jelentés szólt: elsősorban a délszláv és közel-keleti helyzetet

² Mr. CFSP rövidítés terjedt el e pozíció megnevezésére, amelyre Javier Solana választották meg. Már a második ciklusát tölti a volt NATO főtitkár, illetve korábbi spanyol miniszter.

³ U.o. I. kötet 203. o.

⁴ <http://www.europarl.europa.eu/omk/sipade3?PUBREF=-//EP//NONSGML+REPORT+A5-2001-0332+0+DOC+WORD+V0//FR&L=FR&LEVEL=0&NAV=S&LSTDOC=Y> (2006. 03. 14.)

⁵ Póti László – Tóth Péter – Vincze Hajnalka (szerk.): Az EU biztonság- és védelempolitikai dokumentumai. II. kötet. ChartaPress Kft., Budapest, 2005. 191. o.

értékelték, a laekeni csúcstól várt gyorsreagálású erők felállításának szükségességét elemezték, az EU és NATO együttműködésének új lehetőségeit keresték.

A korábban jelzettek ellenére látnunk kell azonban azt is, hogy az EP tagok minél gyorsabban próbálnak reagálni a nemzetközi élet eseményeire is. 2001. szeptember 12-ére rendkívüli ülést hívtak össze, amelyen részt vett Verhofstadt belga miniszterelnök, mint az EU soros elnöke, továbbá a Bizottság elnöke és a belga külügyminiszter is. A képviselők egy perces néma felállással hajtottak fejet az ikertornyok áldozatai előtt és meghallgatták a Tanács deklarációját, amelyben elítélték a terrorcselekményt, kifejezték együttérzésüket az amerikai néppel.

Az EP történetének talán legélesebb megnyilatkozásaival – külpolitikai témában – 2003 elején találkozunk, amikor egyértelművé vált, hogy az USA a terror-ellenes küzdelmét Irakra is kiterjeszti. A plenáris ülésekről készült hivatalos jegyzőkönyvek a képviselők megnyilvánulásai közül csak a tapsot, illetve a nevetést jelzik – nyilvánvaló, hogy a sokszínű sajátos politikai térben a bekiabálások közel sem olyan gyakoriak, mint a nemzeti parlamentek esetében. 2003. január 29-én azonban, amikor „Situáció Irakban” címmel tartottak plenáris vitát, a centrumban és a baloldalon ülő képviselők „Nem a háborúra – Igen az öreg Európára”⁶ feliratú táblákat emeltek magasba, amire a levezető elnök – megszakítva Javier Solana beszédét – ezek letevésére utasította a képviselőket, kiváltva a jobboldalon ülők tapsát.

Ez a közjáték is bizonyította a tagállamok megosztottságát. Addig, amíg az Afganisztánnal szembeni fellépést – ENSZ döntésének megfelelően – elfogadták, és részvételükkel támogatták az Egyesült Államok törekvéseit, az iraki bombázás és az amerikai elnök az öreg Európára tett becsmérő megjegyzései jelentős felháborodást okoztak.

Solana rámutatott, hogy az EU szerződésének 19. cikkét néhány nappal korábban először alkalmazták brüsszeli ülésükön, amelyen a Trojka – az Unió elnöke, a Bizottság elnöke, Mr. CFSP – mellett részt vettek azon tagállamok külügyminiszterei, amelyek állandó és ideiglenes tagjai az ENSZ Biztonsági Tanácsának, illetve a külügyekért felelős biztos. Az ülésen az ENSZ határozatának betartását – a tömegpusztító fegyverek megsemmisítését és az ezt ellenőrző megfigyelők teljesen szabad mozgását – követelték Iraktól. Solana hangsúlyozta, hogy nincs egyetértés a tagállamok és vezetőik között, viszont az európai lakosság véleménye világos: nem akar háborút és nem akarja a diktatúrák fenntartását. Mr. CFSP a konzultációk végének kivárására szólított fel.

Az EP tevékenységének sajátos eleme, hogy e témát is felhasználta a főképvisező arra, hogy a világ más részein érzékelhető válságos helyzetről is információkat adjon. Egyrészt felhívta a figyelmet arra a veszélyre, amit a Közel-Keleten az jelent, hogy az alacsony részvétel mellett lezajlott izraeli választásokon visszaszorultak a békefolyamat folytatását feltétlenül támogató pártok. Másrészt Észak-Korea súlyos gazdasági, politi-

⁶ <http://www.europarl.eu.int/omk/sipade3?PUBREF=-//EP//TEXT+CRE+20030129+ITEM-002+DOC+XML+V0//FR&L=FR&LEVEL=1&NAV=S&LSTDOC=Y&LSTDOC=N> (2006. 03.15.)

kai és biztonságpolitikai veszélyeire mutatott rá, végül a nyugat-balkáni térség demokratikus átalakulásának felgyorsítását szorgalmazta.

Az iraki kérdés elsődlegességét jól bizonyítja, hogy a frakcióvezetők fejtették ki csoportjaik álláspontját. A tagállamok közötti véleménykülönbséget nem egyértelműen tükrözték a politikai csoportok álláspontjai közötti különbségek: a német kereszténydemokrata Pöttering azért kritizálta az Egyesült Államokat, mert a kuvaiti háború sikere után nem semmisítette meg Szaddam rendszerét. Bár rámutatott politikai csoportja békevágyára, de hozzászólásában kiállt Bush elnök mellett, elfogadva az amerikai elnök véleményét, hogy az iraki diktátor felelős az eseményekért. (Tudjuk jól, hogy Németország markánsan elutasította az amerikai katonai beavatkozást, többek között ez váltotta ki az „öreg kontinensre” vonatkozó tengerentúli megjegyzést. Kétségtelen a szociáldemokrata-zöld koalíció álláspontja nem teljesen egyezett meg az ellenzéki pártokéval, de a német lakosság e kérdésben támogatta kormányát.)

A szocialista csoport nevében Crespo egyrészt sérelmezte az „öreg Európa” kifejezést, másrészt Clinton álláspontja mellett szállt síkra, aki szerint az USA által választott módszer kontraproduktív, harmadrészt – nem kimondva, de a sorok között érzékeltetve – egy háború utáni humanitáris katasztrófa veszélyeire figyelmeztetett. Ki fizeti a helyreállítást, vannak-e eszközei akár az ENSZ-nek e katasztrófa kivédésére – hangzottak el költői kérdései.

A liberális frakcióvezető Watson egyértelművé tette, hogy elkerülhetetlennek tartják a háborút, és az azt követő időszakra vonatkozó közös uniós álláspont kidolgozását szorgalmazta. Wurtz a baloldali csoport nevében arra az ellentmondásra mutatott rá, hogy formailag a fegyverzetellenőrző bizottság tovább tevékenykedhet, azonban az amerikai-angol katonai erők létszáma az Öböl térségében ugrásszerűen növekszik, és az amerikai kormányzat semmilyen, valós háborút elkerülő tervvel nem rendelkezik. A brit és spanyol miniszterelnök álláspontjával még hazájában is magára maradt. Felszólította Európa vezetőit, hogy lépjenek fel a béke megőrzésének kezdeményezésével. Rámutatott, hogy – Watson véleményével szemben – nem elsősorban a diktátorral szembeni fellépés az események mozgatórugója, hanem az olaj feletti befolyás: „*No blood for oil*” – ismételte többször is. Azt javasolta, hogy euro-képviselők delegációja utazzon Bagdadba a tárgyalások folytatására.

A zöldek véleményét Cohn-Bendit mondta el, aláhúзва, hogy létre kell hozni egy olyan nemzetközi rendszert, amely képes a diplomácia eszközeivel hatni a diktatúrákra. Ugyanakkor hozzászólása a csoporton belüli eltérő nézetekre is rávilágított, amikor arról beszélt, hogy a csoportjával szemben is ő elfogadta a koszovói és afganisztáni beavatkozás szükségességét, azonban szerinte az iraki rendszer jelenlegi meggyengült állapotában semmiféle veszélyt nem jelent a külvilágra. A vérengzésekhez egyáltalán nem kellenek tömegpusztító fegyverek, elég csak az ugandai negyedmillió halottra gondolni. Az ott kialakult helyzettel senki nem foglalkozott, senki nem emelt szót ellene, hiszen nincs a területnek olajforrása!

A téma februárban és márciusban is a plenáris ülés elé került. Március 12-én 4,5 óra hosszat tárgyaltak a képviselők az iraki helyzetről⁷. Ezen az ülésen is érzékelhetőek voltak a korábbi ellentétes vélemények, bár a hozzászólók egyrészt egy egységes európai álláspont kidolgozását szorgalmazták, másrészt felhívták arra a figyelmet, hogy nem kívánatos, ha a kormányok egymás után anélkül foglalnának állást Irak ügyében, hogy meg sem próbálnak egyeztetni. A szocialisták egyértelműen elutasították a preventív háború gondolatát, rámutatva, hogy az nem biztosíthatja a világ számára a biztonságot és ellentétes a nemzetközi joggal, sőt csak a nemzetközi terrorizmust erősítheti fel. Sajnos napjainkig nem kaptunk választ Crespo akkor megfogalmazott kérdéseire: milyen eredményekre vezet egy gyors katonai győzelem, lehet-e fegyverekkel demokratizálni egy hihetetlenül megosztott nagyon bonyolult belső viszonyokkal rendelkező országot?! A liberálisok Európa és USA között megőrizendő jó kapcsolatokat tartották elsődlegesnek, de úgy vélték, hogy az Irak elleni háború nem segíti az al-Kaida elleni fellépést és a közel-keleti békés rendezést.

Pasqua, az Unió a Nemzetek Európájáért csoport előadója az Egyesült Államokat a demokratizmus és a szabadság legfőbb védelmezőjeként jellemezte, ezért a kialakult helyzetet különösen ostobának gondolta, hiszen az amerikaiak mellett, vagy ellenük kellene állást foglalni. Ugyanakkor jelezte, hogy nincs kapcsolat Irak és az al-Kaida között és a térség „átalakítása” a terroristák újabb generációját „szülheti meg”, elmérgesítve a kapcsolatokat az iszlám világ és a nyugati államok között. E nézetekkel szemben Belder, az Európai Demokráciák és Különbségek csoportjának hozzászólásában Szadam jogát vonta kétségbe, hogy kijátssza az ENSZ határozatait.

Az EP rendkívüli ülését 2003. március 20-ára Brüsszelbe hívták össze, melynek egyetlen napirendi pontja az iraki háború volt⁸. Ugyanakkor a napirend megállapításánál az Elnökök Konferenciája döntése alapján határozatot nem fogadtak el, amit több képviselő is sérelmezett. Még 2003-ban, május 14-én⁹ is napirendre került a téma, amely apropója a Tanács és a Bizottság Irakról kiadott deklarációja volt. A Bizottság külügyekért felelős biztosa beszámolt arról, hogy Bagdadba látogatott az előző héten, hogy felmérje a humanitárius segítség lehetőségeit. E célból 100 millió euró garantált már és ebből 22,5 milliót egészségügyi kiadásokra és az ivóvíz biztosítására szánnak. Sajátos, hogy az előadó meg sem említette az amerikai katonai műveletek befejezését, csak arról beszélt, mit kell tenni a szociális szolgáltatások helyreállításáért, a városközpontok rehabilitálásáért. Annyit jegyzett csak meg, hogy a biztonság

⁷ <http://www.europarl.eu.int/omk/sipade3?PUBREF=-//EP//TEXT+CRE+20030312+ITEM-001+DOC+XML+V0//FR&L=FR&LEVEL=2&NAV=S&LSTDOC=Y&LSTDOC=N>

⁸ http://www.europarl.eu.int/omk/sipade3?L=FR&PUBREF=-//EP//TEXT+CRE+20030320+ITEMS+DOC+XML+V0//FR&NAV=S&MODE=XML&LSTDOC=N&LEVEL=3&SAME_LEVEL=1 (2006. 04. 01.)

⁹ <http://www.europarl.eu.int/omk/sipade3?PUBREF=-//EP//TEXT+CRE+20030514+ITEM-001+DOC+XML+V0//FR&L=FR&LEVEL=2&NAV=S&LSTDOC=Y&LSTDOC=N> (2006. 04. 10.)

még reális probléma azok számára, akik visszatérnének a munkahelyükre. A Tanács görög elnöke Yiannitsis mutatott arra rá, hogy bár a hadműveletek katonai szempontból befejeződtek, de nagyon sok nyitott – politikai – kérdésre a választ meg kell találni: hogyan integrálható az ország, biztosítható-e a három lakossági csoport közös kormányzása, érvényesíthetők-e az iraki nép jogai, mi legyen az ENSZ szerepe, stb. A Biztonsági Tanács segítségével úgy kell a problémákat megoldani, hogy hozzájáruljanak a térség általános stabilitásához. A néppárti Pöttering hangsúlyozta, hogy mivel véget ért a háború, már nincs helye a defetizmusnak. Mindenesetre a közös kül- és biztonságpolitikai abszurditását tükrözte az Európában kialakult krízis, és a jövőben szisztematikusan küzdeni kell azért, hogy egységes európai álláspontok alakulhassanak ki ezen a területen is. A szocialisták elnöke arra hívta fel a figyelmet, hogy de facto olyan helyzet jött létre, amikor a koalíció úgy próbál demokráciát építeni a megszállt területen, hogy ők adják a megszálló csapatokat is. A nemzetközi jog szerint a koalíció felelőssége világos és hatásköre korlátozott. Az iraki népet segíteni kell, hogy saját kormányát megválaszthassa, és biztosítani kell, hogy az olajkitermelés az iraki népé maradjon. A liberálisok előadója a Szaddam-rendszer megdöntését emelte ki, míg a baloldali csoport újra élesen támadta a háborút. Wurtz nehezményezte, hogy az EP korábban kibújt egy olyan határozat elfogadása alól, amely elítélte volna az USA-t, így nem lehetett érzékelni, hogy ez az EP tagjai többségének véleménye. A zöldek politikusa rámutatott, hogy hetek óta hiába keresik amerikai és angol katonák a tömegpusztító fegyvereket – egyértelmű, hogy ezek nem is léteztek. Irak újjáépítése csak az ENSZ határozatának segítségével lehet eredményes, ez adhat csak az EU-nak is felhatalmazást. Az iraki káosz helyzetet igazolja, hogy a győzelmet csak azok ünneplik, akik nem látják, hogy a béke megteremtése milyen nehéz feladat lesz. Collins, az Unió a Nemzetek Európájáért csoport nevében azt emelte ki, hogy az amerikai kormány minél hamarabb át akarja adni Irak irányítását az iraki kormánynak. Szerinte a fegyverzet-ellenőrző csoportnak minél hamarabb vissza kell térnie, és az ország helyreállításánál elsődleges az olajlelőhelyek használatának biztosítása. Az Európai Demokraták és Különbségek csoport képviselője rámutatott, hogyha Irak kérdésében minősített többségi döntéshozatalra került volna sor, akkor sem a brit, sem a francia álláspont nem győzött volna. Európának, mint „szuper-államnak” az ENSZ mellé kellett volna állnia, és a lefegyverzésre vonatkozó határozatot minden erővel segítenie kellett volna. A függetlenek között helyet foglaló Bonino arra figyelmeztetett, hogy már vagy huszonötödször vitázik az EP az iraki helyzetről minden eredmény nélkül, hiszen ezek a viták a katonai akció után bontakoztak ki. A helyzetet igazolja, hogy nem létezik közös külpolitika, és a közösségi intézmények hatása megkérdőjeleződik.

A négy órás vitában összesen 44 EP tag szólt a napirendhez, ami igazolta a téma fontosságát, hiszen a plenáris ülések napirendjét, egy-egy frakció által felhasználható percek nagy szigorúan megszabják az Elnökök Értekezletén. Azt azonban, hogy az

adott plenáris ülésnapon melyik témájánál használja ki a frakció a megszólalási lehetőségét, mindig a frakció vezetése dönti el.

Általában megállapítható, hogy a politikailag fontosnak vélt napirendeknél sokkal aktívabbak a képviselők, és ez gyakran nem esik egybe a tényleges döntési kompetenciájukkal. Hiszen az együttdöntési eljárás alá eső szűk szakpolitikai szabályozás olyan speciális kérdéseket érint, amely iránt nehéz felkelteni a politikusok és az állampolgárok érdeklődését.

1993 októberétől az iraki helyzet konszolidációját a képviselők napjainkig nyomon követik. A napirend előtti hozzászólások során üdvözölték az alapján demokratikus választások megtartását, az iraki alkotmány elfogadását, de rámutattak arra is, hogy a terrorakciókat nem sikerül megfékezni. Különösen élesen – az emberi jogok tiszteletben tartására figyelmeztetve – fogalmaztak, amikor az iraki börtönökben elkövetett amerikai brutális magatartásról napvilágra kerültek a fényképek.

2003 márciusában foglalkozott az EP az európai biztonsági és védelmi architektúráról szóló jelentéssel. Az elfogadott parlamenti határozat megállapította, hogy bár az 1999-es helsinki csúcs által kezdeményezett politika megvalósítására tettek már a tagállamok lépéseket, de súlyos probléma a katonai képességek hiánya, nem sikerül megállapodni a források megosztásáról, a nemzetközi jogi alap tisztázatlan, nehezen megvalósítható az esetleges akciók demokratikus ellenőrzése, illetve a viszonyosság elvének érvényesítése jelent nehézséget. Sajátos problémaként vetődik fel e területen az EP és a nemzeti parlamentek feladat-megosztásának a kérdése, hiszen a Nizzai Szerződés szerint a közösségi költségvetésből is finanszírozható akciókra vonatkozó pénzügyi döntéseket az EP hozza, de a külpolitikában elsődleges a nemzeti parlamentek döntéshozatali kompetenciája. A közös biztonsági- és védelempolitika kialakításának legnagyobb problémája a képviselők szerint a tagállamok megosztottsága, amelyet enyhíthet az EU-s külügyminiszteri poszt bevezetése.¹⁰

2005 márciusában az EP újra napirendre tűzte a biztonsági stratégiáról szóló jelentést. A korábbi dokumentumhoz képest sajátos, hogy a biztonság széles értelmezése kapott prioritást. Az elfogadott határozat szerint a politikai, gazdasági, szociális problémák vezetnek a regionális konfliktusokhoz, a bűnöző hálózatok kiépüléséhez. A képviselők a vitában is aláhúzták, hogy pusztán a katonai eszközök elégtelenek, létre kell hozni „feszültség-észlelő központokat”. Az EP támogatja az ENSZ reformját, és civil, illetve rendőri missziók felvállalásával akar a válságócok csökkentéséhez hozzájárulni. Ugyanakkor azt a célt, hogy 2010-re képes legyen az EU 10 napon belül bevezethető válságkezelő egységeket létrehozni – a biztonsági politika hiányosságai miatt – nehezen megvalósíthatónak tartják.¹¹

¹⁰ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P5-TA-2003-0126+0+DOC+XML+V0//FR&language=FR> (2006.03.31.)

¹¹ <http://www.europarl.europa.eu/omk/sipade3?PUBREF=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2005-0072+0+DOC+WORD+V0//FR&L=FR&LEVEL=1&NAV=S&LSTDOC=Y> (2006.03.31.)

Bár az Európai Unió prioritása továbbra is a béke és stabilitás fenntartása a Balkánon és közvetlen szomszédságában, 2006 elején döntést hozott arról, hogy az EU parancsnoksága alatt álló csapatokat vet be a Kongói Demokratikus Köztársaságban a béketeremtés érdekében. Az EP által elfogadott állásfoglalás szerint erre részint az ENSZ 2005 szeptemberében elfogadott a „védelem felelősségéről” szóló okmány adott alapot, részint az EU Európai Biztonsági Stratégiája. A több mint 4 millió áldozatot követelő konfliktus lezárásához akar hozzájárulni a Közösség oly módon, hogy az elnökválasztás és a parlamenti választások nyugodt lebonyolításának biztosítása érdekében – a kongói kormány felkérésére – megfelelő méretű és több állam katonáiból álló európai csapatokat vetnek be. Az EP szerint ez csak úgy lehetséges, ha a Tanács egyrészt megszabja a műveletek időbeni korlátait, másrészt kidolgozza a katonai és rendőri erők bevetésének módjait. Sajátos az állásfoglalás hangneme, hiszen az EP nem rendelkezik olyan kompetenciával a Tanács irányába, hogy előírhatson számára feladatokat, mégis ezt olvashatjuk ki a dokumentumból: *„felhívja a Tanácsot, hogy jelenjen meg a Parlament előtt és mutasson be egy világos javaslatot világos mandátummal, amely teljes mértékben a szükségletek jól megalapozott forgatókönyvén alapul és ütemtervet is tartalmaz...”*¹² A képviselők szerint a kongói EU-misszióhoz külön EU-mandátum is szükséges. Jól érzékelhető ebben az esetben is az a bizonytalanság, amely ma még jellemzi a CFSP-t, de különösen az Európai Biztonsági és Védelmi Politikát. Hiszen a helsinki csúcson előírt 60 000 fős bevethető katonai állomány felállítására – a maguknak kitűzött határidő elteltével – sem került sor, illetve nincs megfelelő módon kialakítva a döntési és ellenőrzési mechanizmus, amely eredményeképpen a katonai erők az EU határain kívüli bevethetők. 2006 februárjában az euro-képviselők részvételével szerveztek egy nemzetközi tanácskozást¹³, amelyen kiemelkedő szakértőkkel együtt vitatták meg azt a problémát, hogy az EU katonai erejének bevetéséhez szükséges-e az ENSZ mandátum és mi legyen e folyamatban az EP szerepe. A kutatók rámutattak, hogy a 60 éve létrejött ENSZ Alapokmányában egészen más nemzetközi viszonyrendszert próbált szabályozni, és a jelenlegi kihívásokra már nehezen adaptálható a döntési struktúrája. A nemzetközi jog nem biztosít egyértelmű előírásokat a más államok területén történő beavatkozás törvényességének és legitimitásának megállapítására. Az EP biztonság- és védelempolitikai albizottságának elnöke, Karl von Wogau a gyorsreagálású erők bevetéséhez szükséges döntések politikai hátterét firtatta, hiszen szerinte az EP nagyon limitált kompetenciákkal bír csak e kérdésekben, amely semmiképpen nem felel meg a modern demokráciákban elvárt civil kontrol szabályának. A katonai intervenciók kritériumának megállapítása érdekében 2006 márciusában az EP határozatot fogadott el, amellyel a képviselők igyekeztek hozzájárulni a védelmi politika alakításához.

¹² P6_TA_PROV(2006)0111.<http://www.europarl.eu.int/omk/sipade3?TYPE-DOC=TA&REF=P6-TA-2006-0111...>(2006.03.31.)

¹³ http://www.europarl.eu.int/news/expert/infopress_page/031-5495-54-2-8-903-200602..(2006.03.31.)

Az utóbbi időszak kül-és biztonságpolitikát érintő területekkel kapcsolatban meg kell jegyeznem, hogy markánsan érzékelhető a különböző tagállamok eltérő érdeke, illetve az a sajátos helyzet, amely különösen a közel-keleti konfliktusok megítélésében több dimenziós elemzést és megközelítést követel.

Az európai közvélemény elítélte részint az EU, részint az EP magatartását, amikor a dán karikatúrák kapcsán kirobbant válságban nem álltak ki az észak-európai tagállam mellett. Az Európai Parlamentben csak kétszer, februárban és áprilisban – napirend előtti egy perces hozzászólások keretében – foglalkoztak a képviselők a témával. Míg a liberális képviselő azon sajnálkozott, hogy nem szerveztek vitát a véleménynyilvánítás szabadságának értelmezéséről és az erőszak el- és megítéléséről, addig a függetlenek között helyet foglaló lengyel képviselő a keresztény és az iszlám világ közötti civilizációs törésvonal átjárhatatlanságára utalt. A szocialista csoportból szót kérő görög politikus szerint a nyitott világ megköveteli, hogy kialakítsák az együttélés szabályait, hiszen tarthatatlan az az állapot, amikor minden muzulmán terroristának tekintenek nyugaton, míg az iszlám közvélemény a nagyhatalmakat tekinti terroristának, akik beavatkoznak az iszlám államok belügyeibe.¹⁴

Véleményem szerint az európai politikusok – akárcsak a tagállamok többsége – abba a szinte feloldhatatlan helyzetbe került, amikor az iszlám államok, egyházaik és híveik támadásait próbálták elutasítani, de egyértelműen nem merték számon kérni a szabad szólás- és véleménynyilvánítás szabadságát, félve egy esetleges olajembargó bevezetésétől.

Természetesen a képviselők felemelték a szavukat a nyugati világban fellelhető problémák esetében is. Jó példa erre, hogy Guantanamóról – arról a Kuba szigetén található börtönről, ahol amerikaiak terroristának nyilvánított rabokat tartanak embertelen körülmények között – határozatot fogadtak el, amely elítélte a jogtalan fogva tartást.¹⁵ 2006 áprilisában pedig az iraki börtönökről újra napvilágot látott fényképekkel kapcsolatban hoztak olyan határozatot, amely a nemzetközi erőket a nemzetközi és emberi jogok betartására kötelezte. Az előterjesztés készítői között hat politikai csoport egy-egy képviselőjét megtaláljuk, amely egyértelműen jelzi, hogy ebben a témában nem megosztott az EP.¹⁶

Az emberi és kisebbségi jogok az a téma, amelyben a magyar képviselők is erőteljesen hallatták hangjukat a megválasztásuk utáni első évben.¹⁷ A vajdasági magyarok

¹⁴ http://www.europarl.europa.eu/omk/sipade3?L=FR&PUBREF=-//EP//TEXT+CRE+20060213+ITEM-015+DOC+XML+V0//FR&NAV=S&MODE=XML&LSTDOC=N&LEVEL=2&SAME_LEVEL=1 (2006.03.31)

¹⁵ http://www.europarl.europa.eu/omk/sipade3?L=FR&PUBREF=-//EP//TEXT+CRE+20060322+ITEM-015+DOC+XML+V0//FR&NAV=S&MODE=XML&LSTDOC=N&LEVEL=2&SAME_LEVEL=1 (2006. 04. 01.)

¹⁶ <http://www.europarl.europa.eu/omk/sipade3?PUBREF=-//EP//TEXT+CRE+20060406+ITEM-012-02+DOC+XML+V0//FR&LEVEL=2&NAV=S&L=FR> (2006.04.20.)

¹⁷ E kérdésről részletesebben: Laczkóné Tuka Ágnes: Magyarok az Európai Parlamentben – az első év tapasztalatai. In: Pécsi politikai tanulmányok. Szabó Péter (szerk.). PTE, 2006. 22-38.

elleni támadások mellett a Mari El Köztársaságban (Oroszország) megfigyelhető diszkriminációs politikai döntésekre hívták fel az euro-képviselők figyelmét.

Ezt a témát nem lehet lezárni, csak az EP tagok tevékenységének bemutatását felfüggeszteni, hiszen a helyét és befolyását növelni szándékozó európai politikai térszereplői egyre inkább törekednek a választóikat is befolyásolni képes érdekképviselőre és az európai értékek hirdetésére.